

Az ítéltábla a Dr. Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd) által képviselt **I.r., II.r., III.r. felpereseknek** dr. Király Edit ügyvéd által képviselt **alperes** ellen - mely perbe a dr. tanú 1 ügyvéd által képviselt tanú 2 az alperes pernyertessége érdekében beavatkozott - **kártérítés megfizetése** iránt indított perében, a Tatabányai Törvényszék 2016. június 7. napján kelt 9.P.20.830/2011/172. számú ítéletével szemben, a felperesek által 176., a beavatkozó által 174. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbeezett rendelkezéseit részben, az alábbiak szerint változtatja meg:

Az alperes által az I. r. felperes részére fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 2.500.000.-(Kettőmillió-ötszázezer) forintra és ennek 2010. augusztus 24. napjától a kifizetés napjáig számított, az elsőfokú ítéletben meghatározott mértékű késedelmi kamataira emeli fel,

a II. és III. r. felperes nem vagyoni kártérítési kereseti kérelmét elutasítja.

Az alperes által az I. r. felperes részére fizetendő vagyoni kártérítés összegét 2.561.158.-(Kettőmillió-ötszázhatvanegyezer-egyszázötvennyolc) forintra és ennek elsőfokú ítéletben meghatározott mértékű késedelmi kamataira emeli fel azzal, hogy a kamatfizetés kezdő időpontja 2013. november 2. napja.

Az alperes által az I.r. felperesnek fizetendő járadék összegét havi 31.080.-(Harmincegyezer-nyolcvan) forintra emeli fel azzal, hogy a járadékfizetés kezdő időpontja 2017. február 1. napja. A járadék minden hónap 10. napjáig esedékes.

Az ítéltábla az elsőfokú ítélet perköltségviselésre vonatkozó rendelkezéseit részben és akként változtatja meg, hogy az I. r. felperes által az alperesnek fizetendő perköltség összegét 300.000.-(Háromszázezer) forintra, míg az alperesi beavatkozónak fizetendő perköltség összegét 200.000.-(Kettőszázezer) forintra szállítja le.

A II. és III. r. felperesek által az alperesi beavatkozónak fizetendő perköltség összegét 100.000.- - 100.000.-(Egyszázezer-egyszázezer) forintra szállítja le.

Az ítéltábla az I. r. felperest 114.000.- (Egyszáztizennégyezer) forint, a II. r. felperest 68.000.-(Hatvannyolcezer) forint, a III. r. felperest pedig 72.000.-(Hetvenkettőezer) forint, az alperesi beavatkozót 114.000.- (Egyszáztizennégyezer) forint feljegyzett fellebbezési illeték állam javára való megfizetésére kötelezi, az illetékügyben eljáró hatóság felhívására.

Az alperesi beavatkozó az I. r. felperes részére 77.600.-(Hetvenhétezer-hatszáz) forint,
a II. r. felperes 11.000.-(Tizenegyezer) forint,
a III. r. felperes 12.500.-(Tizenkettőezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget köteles megfizetni az alperesi beavatkozónak 15 napon belül.

Egyéb költségeiket a peres felek maguk viselik.

A II. r. felperes 20.000.-(Húszezer) forint, a III. r. felperes 25.000.-(Huszonötezer) forint másodfokú perköltség megfizetésére köteles az alperes részére 15 napon belül.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s:

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. r. felperesnek 1.200.000.- Ft, a II. r. felperesnek 150.000.- Ft, a III. r. felperesnek 100.000.-Ft nem vagyoni kártérítést, valamint mindhárom felperes részére a megállapított kártérítés összege után 2010. augusztus 24. napjától a kifizetés napjáig számított törvényes mértékű késedelmi kamatot.

Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül vagyoni kártérítés címén fizessen meg az I. r. felperes részére 2.101.201.-forintot, valamint ezen tőkeösszeg után a 2013. augusztus 10. napjától a kifizetés napjáig számított törvényes mértékű késedelmi kamatot, a II. r. felperes részére 39.910.-forintot, a III. r. felperes részére 31.565.-forintot, valamint ezen tőkeösszegek után 2010. szeptember 11. napjától a kifizetés napjáig számított törvényes mértékű késedelmi kamatot.

A törvényszék kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. r. felperesnek 2016. július hónappal kezdődően - véghatáridő nélkül - minden hónap 10. napjáig esedékesen havi 29.580.-forint járadékot.

Ezt meghaladóan a felperesek kereseti kérelmét elutasította.

Kötelezte a törvényszék az I. r. felperest 400.000 - 400.000.-Ft, a II. r. felperest 200.000 - 200.000.-Ft, a III. r. felperest 215.000- 215.000.-Ft ügyvédi munkadíj megfizetésére - 15 napon belül - az alperes, valamint a beavatkozó részére.

Egyetemlegesen kötelezte a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek az ÁFÁ-t is magában foglalóan 224.641.-Ft, a beavatkozónak 224.641.-Ft perköltség különbözetet.

Kötelezte a törvényszék az I. r. felperest 288.000.-Ft, a II. r. felperest 93.000.-Ft, a III. r. felperest 93.000.-Ft, az alperest 108.613.-Ft feljegyzett elsőfokú eljárási illeték megfizetésére, valamint egyetemlegesen kötelezte a felpereseket 90.188.-Ft feljegyzett elsőfokú eljárási illeték állam javára való megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság az ítéletének tényállásában rögzítette, hogy az I. r. felperes 2010. augusztus 24-én az alperes ...i szakrendelőjében balesetet szenvedett oly módon, hogy az alperessel szerződéses viszonyban álló gyógytornász sietősen közlekedve az időskorú I. r.

felperest elővigyázatlanul hátulról meglökte, aki ezáltal elesett és baloldali combnyaktörést szenvedett el.

Az I. r. felperest aznap az alperes traumatológiai osztályán műtötték, majd 2010. szeptember 1. napjától az ...i ... Kórház Mozgásszervi Rehabilitációs Osztályára szállították. Innen 2010. szeptember 29. napján távozott otthonába azzal, hogy a részleges tehermentesítés szabályait ismerve járókerettel mozgásképes.

Ezt követően az I.r. felperes két hetet a fiánál, a II. r. felperesnél töltött, ahol gondozása, ellátása biztosított volt. 2011. január 31. napjáig a felperes csak járókerettel, ezt követően támbottal volt járóképes, 2011. február 11. napjától a sérült végtagját terhelhette.

Az I.r. felperes a balesetet megelőzően önálló életvitelt folytatott, önmagát ellátta, a lakókörnyezetét, kertjét gondozta, más településen élő gyermekeit látogatta, őket hétvégeente megvendégelte.

A bíróság a perben több szakértői véleményt szerzett be, köztük a ... szakvéleményét, amelyet a testi egészséggel kapcsolatos részben megalapozatlannak talált, figyelemmel arra, hogy a szakvélemény nem tért ki az I. r. felperes korábbi lényeges kórelőzményi adatainak bemutatására, és kritikai értékelésre és a beteg panaszaiával való összevetésre.

A törvényszék által beszerzett, új szakvéleményeket a felek érdemben nem vitatták, azt a bíróság is lényeges aggályoktól mentesnek találta, és döntése alapjául elfogadta.

Dr. **K.G.** igazságügyi orvosszakértő rögzítette, hogy az I. r. felperes perbeli balesetével okozati összefüggésben a bal alsó végtag terhelhetőségének csökkenése, fájdalmassága és csípőízületi mozgásterjedelem beszűkülése véleményezhető.

Az I. r. felperes perbeli balesete során elszenvedett testi sérülés maradványtünete alapján - önmagában - 15 %-os mértékű baleseti eredetű egészségkárosodás, illetve ennek megfelelően 20 %-os mértékű munkaképesség csökkenés véleményezhető.

A természetes okú megbetegedések és a baleset következményeként kialakult fizikális állapot miatti korlátozottság százalékos mértéke objektív természettudományos módszerekkel nem határozható meg.

Az I.r. felperes jelenlegi fizikális állapotát a saját sorsú megbetegedései (kétoldali csípő- és térdízületi elváltozás, gerincfájdalmak, lábboltozatsüllyedés, nyak-váll tünetegyüttes, lumbago, ishias, csonttritkulás epekövesség, ischémias szívbetegség szürkehályog), valamint életkora és a perbeli balesetből fakadó állapota együttesen határozzák meg. A felperes természetes okú megbetegedései által fenntartott mozgásszervi- életvitelbeli korlátozottságot a baleseti sérülés fokozta.

Az I. r. felperes mozgásszervi állapotában - a sorsszerű és a baleseti károsodásoknál egyaránt - a jövőben fokozatos, az életkorának is betudható rosszabbodás várható.

Az I. r. felperes mindennapi élettevékenysége - a baleseti sérülés miatt állapotában előidézett rosszabbodásra visszavezethetően - beszűkült. Jelenleg a mindennapi élettevékenységeiben, a háztartási és ház körüli munkák végzésében, és az önellátásban közepes fokban korlátozott. A szakvélemény rögzíti, hogy a baleseti sérülése miatt 6 hónapig indokolható a gondozó igénybevétele, ennek időszükséglete ezen időszakban napi 4 óra. Az I. r. felperes a személye

körüli teendők ellátásában a gyógy-folyamat lezárultát követően, és a jövőben is segítségre szorul, a napi gondozási időszükséglet 1 órában határozható meg.

2011. február 11. napjáig a háztartási és ház körüli, valamint kerti munkák teljes körében kisegítő igénybevételére szorult az I. r. felperes. Ezen időpontot követően, illetve jelenleg is véghatáridő nélkül, a bal alsó végtag fokozott igénybevételével járó, közepesen nehéz és nehéz háztartási és ház körüli, valamint kerti munkák terén is kisegítő személy igénybevétele indokolt. Az I.r. felperes természetes okú megbetegedései nem teszik szükségessé a háztartási és a kerti munkák ellátására a kisegítő igénybevételét.

Az I. r. felperes a bal alsó végtag teljes terhelésének megkezdéséig (2011. február 11. napja) tömegközlekedési eszközt biztonságosan nem vehetett igénybe, ezen időszakban személygépjármű és kísérő személy igénybevétele indokolt. A baleseti maradványállapotra tekintettel jelenleg, valamint a továbbiakban is a tömegközlekedési eszközök biztonságos igénybevétele korlátozottnak tekinthető.

Az I.r. felperes pszichés státusza - a ... elmeorvos szakértői és pszichológus szakértői véleményei alapján (dr. **B.Gy., K.J.**) - akként jellemezhető, hogy az I. r. felperes életvezetése a balesetet megelőzően hétköznapi jelleggel zajlott, melyet családi veszteségek (unoka, férj halála) következményei hosszabb távon beszűkítettek. A baleseti károsodás következményei ezen életvezetési beszűkültséget fokozták, életvezetését enyhén elnehezítették. Az I. r. felperes már korábban meglévő és javuló formában fennálló alkalmazkodási zavara átmeneti rosszabbodását követően a traumatikus élményt feldolgozta. Jelenleg már alkalmazkodott a nála kialakult mozgásszervi változásokhoz, és a természetes kórokú pszichés hanyatlás játszik túlnyomóan szerepet a hétköznapi életében. A káreseménnyel összefüggésben életvezetése közepes mértékben nehezült el, mely jelenleg már csupán enyhe formában befolyásolja életvitelét. A szűkebb családi és baráti körével kapcsolata érdemben nem változott.

Dr. **F.L.** igazságügyi elmeorvos szakértő és **K.M.** igazságügyi pszichológus szakértő szakvéleményei alapján megállapítható, hogy az I. r. felperesnél aktuálisan százalékos mértékű pszichiátriai egészségkárosodás nem mutatható ki.

K.M. klinikai szakpszichológus rögzíti, hogy az I. r. felperes pszichés állapota jellemzően az életkorának és traumatizált élettörténetének tudható be. Az I. r. felperes pszichés állapotának alakításában a korábbi traumatizált élettörténetek és az életkorából adódó jellegzetességek markánsabban jelentkeznek, mint a perbeli balesetből fakadó pszichés tényezők.

I.r. felperes esetében poszttraumás stressz-zavar nem észlelhető, enyhe fokú szorongás állapítható meg, ugyanakkor a tehetetlenség érzése leginkább a mozgáskorlátozottságából fakadóan az életterének beszűkülésére vezethető vissza.

Dr. **F.L.** igazságügyi pszichiáter szakértő összefoglalóan megállapította: a kognitív funkciók beszűkülése, a mentális színvonal diszkrét hanyatlása észlelhető, amely azonban természetes kórokú, mentális állapotváltozásként értékelhető és a perbeli balesettel okozati összefüggésben nem áll. A vizsgált személy által szolgáltatott adatokra támaszkodva, a szakértő rögzítette, hogy az elszenvedett balesettel kapcsolatosan egy viszonylag tartósan fennálló, de még átmeneti jellegű alkalmazkodási zavar tünetei alakulhattak ki, hangulati nyomottsággal, negatív érzelmi állapottal, szorongással és alvászavarral jellemezhetően. Ennél pontosabban, akár százalékos arányokat is megadva, a balesetet követő pszichés állapotromlásról további részletes pszichiátriai szakorvosi leletek hiányában szakértői

szempontból nyilatkozni nem lehet. A szakvélemény készülte időszakában azonban lelkileg már alkalmazkodott a történetekhez és annak következményeihez, azaz megváltozott fizikai teljesítőképességéhez és az ezzel járó beszűkültebb élettérhez.

A ... pszichológus szakértői vélemény az I.r. felperes gyermekei, II.rendű felperes neve II. r. és III.rendű felperes neve III. r. felperesek tekintetében rögzítette, hogy baleset nagy érzelmi felkavarodottságot és csökkenő mértékű szorongást eredményezett az eseményt követő 4 hónapban. Az új élethelyzethez alkalmazkodás során II., III. r. felperesek pszichés állapota feszültebbé, szenzitívebbé vált, mivel az édesanya támogatása, a róla való fokozottabb gondoskodás miatt nagyobb teher, több tennivaló hárult rájuk. A II, III. r. felperesek egyike sem szorult pszichológiai kezelésre, a perbeli káreseménnyel összefüggésben a történeteket feldolgozták.

Az igazságügyi orvosszakértői véleményt, valamint a szakpszichológusi és elmeorvosi véleményt a peres felek, valamint az alperesi beavatkozó elfogadták.

A felperesek a kereseti kérelmüket az 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 339. § (1) bekezdésére, 348. § (1) bekezdésére, 350. § (1)-(4) bekezdésére, rPtk.355. §-ára, az Alkotmány 70/D. §-ára, valamint az Alkotmánybíróság 34/1992.(VI.1.) számú határozatára alapították.

A módosított kereseti kérelem szerint az I.r. felperes 4 millió, a II., III. r. felperesek személyenként 1 millió forint nem vagyoni kártérítésre, továbbá az I, II, III. r. felperesek egyetemlegesen 1.863.349.-Ft vagyoni kártérítés és annak törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére, valamint perköltségre tartottak igényt.

Ápolás, gondozás, többlet humán erő ráfordítás címén 2010. szeptember 29. és 2011. május 31. közötti időszakra összesen 209.209.-Ft tőke és ennek 2011. január 29. napjától járó késedelmi kamata, valamint ugyanezen a címen költségpótló járadékként 2011. június 1. napjától havi 13.290.-Ft megfizetésére kérték kötelezni az alperest. A napi gondozási időt 3 órában határozták meg, az óradíjat a minimálbér alapulvételével kalkulálták. A későbbiekben 2010. szeptember 29. és 2010. január 31. napja közötti időszakra gondozási-ápolási költségként összesen 156.492.-Ft tőkekövetelést jelöltek meg (96.jkv).

A háztartási kisegítés többlet humán erő ráfordítás címén 2010. szeptember 29-től 2011. május 31-ig bezárólag összesen 157.045.-Ft összegre és ennek 2011. január 29. napjától számított törvényes késedelmi kamatára, költségpótló járadékigényként 2011. június 1. napjától havi 13.290.-Ft-ra tartottak igényt.

Előadták, hogy I. r. felperes korábban a háztartási feladatokat teljesen önállóan végezte, a baleset követően azonban gyermekei segítségére szorult, amely a II, III. r. felperesekre jelentős többletterhet rótt. A teljes időszakra napi 2, majd a klinikai gyógyulást követően 1 órával számolva jelölték meg a háztartási kisegítő munka időigényét a minimálbérrel számítva.

A 2010. augusztus 24. és 2010. szeptember 29. közötti kórházi látogatás üzemanyag többletköltsége címén 119.325.-Ft tőkét és ennek 2010. szeptember 11. napjától számított törvényes késedelmi kamatát igényelték.

A II, III. r. felperesek a balesetet követően a teljes kórházi és rehabilitációs időszak alatt mindennap látogatták az édesanyjukat. A II. r. felperes ...n, a III. r. felperes ...ön lakik. Az általuk használt gépkocsi paramétereivel, valamint a NAV honlapján közzétett adatok alapulvételével számoltak.

A kórházi látogatás egyéb költségeként, élelemfeljavítás címén napi 1000.-Ft-tal számítva 36.000.-Ft tőke és ennek 2010. szeptember 11. napjától járó késedelmi kamatára tartottak igényt.

A 2010. október 1-től 2011. május 31-ig terjedő időszakra közlekedési többletköltség címén 198.570.-Ft tőke és annak 2011. január 30. napjától számított törvényes késedelmi kamatának megfizetésére kérték kötelezni az alperest. Költségpótló járadékigényük 2011. június 1. napjától havi 27.020.-Ft volt.

A közlekedési többletköltség felszámítását az indokolta, hogy az I. r. felperes a káreseményt követően tömegközlekedést igénybe venni nem tud, ezért hozzátartozói autóval szállítják, amely miatt jelentős benzin többletköltség merült fel.

A kísérő többlet humánerő ráfordítás címén 2010. október 1. és 2011. május 31. napja közti időszakra összesen 120.000.-Ft-ra és ennek 2011. január 30. napjától, mint középátlagos időponttól számított törvényes késedelmi kamatára tartottak igényt. Költségpótló járadékigényük 2011. június 1. napjától havi 15.000.-Ft volt. Gépjárművel való szállítás során a vezető, illetve a felperest kísérő személy jelenléte is szükséges az autóba történő be- és kiszálláshoz. Ennek ellenértékét havi 15 órában, napi 1000.-Ft-tal számolták.

Kerti kisegítés humánerő ráfordítás címén 2011. október 1. és 2011. május 31-e közötti időszakra összesen 80.000.-Ft és ennek 2011. január 30. napjától, mint középátlagos időponttól számított törvényes késedelmi kamatát kérték, költségpótló járadékigényük ugyanezen a címen 2011. június 1. napjától havi 10.000.-Ft volt. E körben előadták, hogy az I. r. felperes lakóingatlanához közel 4.500 m²-es kert tartozik, amelyet I. r. felperes a balesetet megelőzően önállóan gondozott, ideértve a fűnyírást, fagyvédelmet, hólapátolást is. Ezen munkákra a baleset miatt nem képes, ezért azt a II, III. r. felperesek vállalták magukra, akik azonban I. r. felperes javára kérték azt megtéríteni.

Az I. r. felperes nem vagyoni kártérítési igénye alapjául arra hivatkozott, hogy a baleset következtében életvitele és életminősége romlott. A fokozódó mozgáskorlátozottsága egyben lelki kiszolgáltatottság érzését és családi, baráti kapcsolatai beszűkülését is eredményezte. Folyamatos fájdalommal küzd.

A napi fájdalmak és mozgásának korlátozottsága a fizikai hátrányokon túlmenően lelkileg is megviseli. A napi munkavégzés, az emberi közösségek, érintkezések hiánya a személyiségét deformálják.

A II, III. r. felperesek nem vagyoni kárigényük alátámasztására előadták, hogy minden nap szembesülni kényszerülnek az édesanyjukat ért negatív változásokkal, amely életvitelükre, jövőképükre is negatív hatással van. Az egy hónapig tartó kórházi kezelés alatt rendszeresen

látogatták, fizikai és lelki támaszt nyújtottak számára, a gondozását saját munkájuk és családjuk rovására is igyekeztek teljesíteni.

Az alperes és a beavatkozó a kereset elutasítását kérte.

Érvelésük szerint az I. r. felperessel összeütköző **Sz.Gy.** né gyógytornász nem az alperes munkavállalója, hanem közreműködői szerződés keretében látja el feladatait.

Az alperes csak abban az esetben lenne felelős a közreműködője által okozott kárért, amennyiben a károkozás az egészségügyi tevékenység keretében következett volna be.

A közreműködő azonban nem gyógytornászi feladatainak ellátása során, nem azzal összefüggésben okozta a kárt. Az a körülmény, hogy megbízatásának ellátása céljából tartózkodott az alperesi intézményben, nem teszi a károkozást a gyógytornászi tevékenységgel összefüggővé.

Arra is hivatkoztak, hogy a károkozás a közreműködőnek (alperesnek) nem felróható, mivel **Sz.Gy.**né a magas vérnyomás betegsége miatt szédült el.

Az igényelt nem vagyoni kártérítést az I. r. felperes életkora és ebből eredő szükségszerű kiszolgáltatottsága miatt eltúlzottnak tartotta az alperes figyelemmel arra, hogy a II, III. r. felpereseknek számolniuk kellett azzal, hogy az idősödő szülő segítségére fog szorulni.

Az elsőfokú bíróság a felperesek kereseti kérelmét részben ítélte megalapozottnak.

A rPtk.350. § (2) bekezdését alkalmazta arra figyelemmel, hogy alperes állandó jellegű megbízási jogviszony keretében foglalkoztatta a balesetet okozó gyógytornászt, akinek magatartása folytán az I. r. felperes egészségkárosodása bekövetkezett. A megbízott az alperes intézményben, annak felszerelésével és rendelési idejéhez igazodóan látta el a megbízotti tevékenységét, amely a betegek számára a külső körülményekből észlelhetően nem különült el az alperes más egészségügyi dolgozói által nyújtott szolgáltatástól.

Ennek megfelelően a törvényszék az rPtk.348. § (1) bekezdése alapján megállapította az alperes kártérítési felelősségét, a vele szerződéses viszonyban álló gyógytornász által okozott baleset következményeként az I. r. felperesnél előálló egészségkárosodásért, és annak testi, lelki egészségre gyakorolt hátrányos vagyoni és nem vagyoni következményeiért.

Az elsőfokú bíróság leszögezte, hogy az alperes megsértette az I.r. felperes testi épséghez, egészséghöz fűződő személyiségi jogait.

Az I.r. felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegének mérlegelése során a törvényszék abból indult ki, hogy a balesetből eredően az I. r. felperesnek jelentős, ám csökkenő tendenciájú fizikai fájdalmat kellett elviselnie, e mellett lelki hátrányként élte meg a másokra való rászorultság, kiszolgáltatottság érzését.

A megfelelő ütemű javulás eredményeként, a klinikai gyógyulást követően a hátrányok az elszenvedett többletfájdalomban, mozgáskorlátozottságban és a fizikailag beszűkült élettérben jelentkeztek, bár életkora és saját sorsú betegségei miatt ezekkel - az alperesi károkozás nélkül is - számolnia kell(ett).

A törvényszék figyelembe vette, hogy a szükségessé vált gondozói, háztartási, kerti kisegítő munka költségeinek I.r. felperes részére való megítélésével a közepes vagy a közepesnél nehezebb fizikai munkákat már nem kell elvégeznie, ezért jelentős fájdalomtól, egészségügyi kockázattól, erőfeszítéstől mentesült.

Az ezen munkák idegen személlyel történő elvégeztetése következtében az I. r. felperes részére felszabaduló idő az időigényesebb társadalmi kapcsolatok fenntartására fordítható, és a nehezkesebb közlekedésből eredő idővesztéseket is kompenzálni tudja. A családdal való kommunikáció elektromos kapcsolattartó eszközökön keresztül is működhet, társas kapcsolatait így is ápolhatja.

A felperes a könnyebb háztartási, kerti munkákat maga is el tudja végezni, a korábbi életvitelt változatlanul fenn tudja tartani, s ennek keretében a szokásos hétfői közös családi programok, étkezések megtartásának sincs akadálya.

A fenti szempontok együttes mérlegelésével határozta meg a törvényszék a hátrányok kiküszöbölésére alkalmas 1.200.000.- forint nem vagyoni kártérítés összegét.

A II. és III. r. felperések nem vagyoni kárigénye körében a bíróság mérlegelte azt a lelki szenvedést és aggodalmat, amely összefüggésben áll édesanyjuk adott életkorban bekövetkező, akár életet is veszélyeztető sérülésével. Mindezt fokozza édesapjuk hasonló körülmények között, szintén combnyaktörést követően történt elhalálása.

Az I. r. felperes megfelelő gyógyulása mellett azonban ez az aggodalom és a szülő fokozott segítségének saját életvitelükre gyakorolt negatív hatása is csökkent.

Mivel II. r. felperes 2 hétig gondozta a kórházból távozó, önellátásra nem képes édesanyját, és ezt a vagyoni kártérítés körében nem érvényesítette, ezért a bíróság ezt is a II.r. felperes javára megítélt 150.000. forint nem vagyoni kártérítést megalapozó körülmények között értékelte. A III.r. felperest ért hátrányokat 100.000.- forinttal látta kiküszöbölhetőnek.

Az egyetemleges jogosultságot megalapozó körülmények hiányában a törvényszék felperesenként és a vagyoni kártérítési igény egyes tételei szerint vizsgálta, hogy az egyes felperések tételenként jogosultak-e, és ha igen milyen mértékű vagyoni kártérítésre.

A gépkocsival történő kórházlátogatás üzemanyagköltségeként érvényesített összeg tekintetében a törvényszék tényként fogadta el, hogy II, III. r. felperések a kórházban tartózkodás időszaka alatt a szülőjüket felváltva, napi rendszerességgel látogatták.

Ennek költségét a kereseti kérelemben írtak szerint állapította meg azzal, hogy levonta azoknak a családi vacsorákra történő utazásoknak a benzinköltségét, amik éppen azáltal maradtak el, hogy az I. r. felperes kórházban tartózkodott.

A II. r. felperes tekintetében ez 16.286.-, a III. r. felperesnél 10.942.- forint megtakarítást eredményezett, amelyet levonva a II.r. felperesnek járó 56.196.- illetve a III.r. felperesnek járó 45.507.-forintból a megítélt benzinköltség II. r. felperes javára 39.910.-Ft, míg a III. r. felperes javára 31.565.-Ft.

A kórházi látogatás egyéb többletköltsége címén érvényesített élelemfeljavítás szükségességét nem igazolta az orvosszakértői vélemény, ennek felmerülését bizonyítékok sem támasztják alá. Ez okból ezt az igényt a törvényszék elutasította.

Figyelemmel arra, hogy 2010. szeptember 30. napjától az intézeti kezelés végét követően 2011. február 11-ig az orvosszakértői vélemény indokoltnak ítélte I. r. felperes esetében napi 4 órában gondozói és „teljeskörű” háztartási és ház körüli kerti kisegítő igénybevételét, a törvényszék az ezzel kapcsolatos igényt alaposnak ítélte.

Az orvosszakértői vélemény alátámasztotta, hogy 2011. február 12. napjától a felperes klinikai gyógyultnak nyilvánítása napjától az ítélethozatalig terjedő időben indokolt napi 1 órában a gondozói és napi 1 órában a háztartási, ház körüli és kisegítő igénybevétele.

A törvényszék a minimálbérből kalkulált óradíjak (2010. évre 418.-Ft-ban, 2011. évre 443.-Ft), az eltelt napok (2011. február 11-ig 134 nap) és a felszámítható órák figyelembevételével ezen a két jogcímen előterjesztett igényt mind a 2011. február 11-ig terjedő időre, mind az azt követő időszakra alaposnak ítélte a 2011. február 12. napjától az ítélethozatalig terjedő idő középátlagos időpontjától számolt késedelmi kamatokkal együtt. A fentiek szerint 2011. február 11-ig gondozás címén 228.148.-Ft-ot, háztartási kisegítés címén 114.074.-Ft-ot ítélt megalapozottnak.

A 2016. júliustól fizetendő költségpótló járadék összegét mindkét tétel (gondozás és háztartási kisegítés) tekintetében 13.290.-Ft-ban határozta meg.

A többlet üzemanyagköltség címén érvényesített igényt a törvényszék mérlegeléssel havi 3.000.-Ft-ban fogadta el.

A felperes lakóhelyén az általa látogatott helyek (élelmiszerüzlet, templom stb.) gyalogosan elérhetők, személygépkocsi használata nem indokolt, az csak hosszabb távokon szükséges. A nehéz háztartási, ház körüli munkák harmadik személlyel történő elvégzésének költségét az alperes megtéríteni köteles, ezért ezen munkák elvégzésének időtartama alatt az I. r. felperes a családját vendégül láthatja, a rokonlátogatással kapcsolatosan üzemanyagköltség nem merül fel. Ez okból a megítélt havi üzemanyagköltség-járadéknál magasabb összeg nem indokolt.

A kísérő többlet humán erő ráfordítás címén érvényesített igényt a törvényszék alaptalannak ítélte, figyelemmel arra, hogy a gondozó feladatai közé az elkísérés is beletartozik.

A kerti kisegítés címén érvényesített igényt a törvényszék abból kiindulva utasította el, hogy a 4.500 m²-es kert nagy részét bérbeadás útján hasznosítják, így kerti munka kisegítés kisebb területet érint.

Ugyancsak erre az időszakra a vagyoni kártérítés körében kötelezte az alperest évi 3.000.-Ft hóeltakarítási költség járadék megfizetésére.

A fenti jogcímeken érvényesített igényeket a törvényszék az ott kifejtettek szerint az I.r. felperes javára megítélte, ezen kiadások nem a II., III.r. felpereseknél és nem az ő tevékenységükkel összefüggően merültek fel, ezért a II, III. r. felpereseknek a gondozási, háztartási, a kórházi látogatás egyéb költsége címén, közlekedési többletköltség és az I. r. felperes kíséréssel kapcsolatos költség címén egyetemlegesen érvényesített igénye alaptalan.

„A perköltségről a törvényszék a felperesi igények és a marasztalási összeg arányának figyelembevételével határozott azzal, hogy a nem vagyoni kárigények vonatkozásában külön-külön kötelezte a nagyobb mértékben pervesztes felpereseket a perköltség különbözet megfizetésére, míg a vagyoni kártérítés arányos része vonatkozásában az egyetemleges igénnyel fellépő felpereseket egyetemlegesen." Az alperes és az alperesi beavatkozó 180.000-180.000.-Ft szakértői díjat előlegezett. „A felperesek egészében 1/3 arányúnak

tekinthető pernyertessége arányában ezt a szakértői költséget alperes, illetve alperesi beavatkozó tartozik viselni, míg az ezt meghaladóan előlegezett szakértői díjat felperesek tartoznak viselni, illetve az azt előlegező félnek megtéríteni."

„A törvényszék a nem vagyoni igényekre figyelemmel I. r. felperes vonatkozásában 360.000.-Ft, a II, III. r. felperesek vonatkozásában 102.000- 102.000.-Ft, míg a vagyoni igényekre figyelemmel 111.801.-Ft illetéket jegyzett fel a költségjegyzékre, melynek viseléséről a pernyertesség-pervesztesség aránya alapján határozott" (ítélet 32.o.2.3.4.bek).

A felperesek a módosított és kiegészített fellebbezésükben az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az I. r. felperes részére 4 millió, a II, III. r. felperesek részére 1-1 millió Ft összegű nem vagyoni kártérítés megállapítását kérték, annak a káresemény időpontjától számított késedelmi kamataival együtt.

A vagyoni igények tekintetében az ápolás, gondozás, többlet-humánerő ráfordítás címén 2010. szeptember 30. és 2016. június 7. közötti időszakra 1.075.386.-Ft, háztartási kisegítés többlet humánerő ráfordítás címén ugyanezen időszakban 961.312.-Ft, közlekedési költség címén ezen időszakra 204.600.-Ft és 2016. június 8. napjától havi 3.000.-Ft költségpótló kártérítés, kíséret költsége címén szintén a 2010. szeptember 29. és 2016. június 7. közti időszakra 204.600.-Ft és 2016. június 8. napjától havi 3.000.-Ft költségpótló kártérítés, kerti kisegítés címén 2016. június 7-ig bezárólag 102.300.-Ft és 2016. június 8. napjától havi 1.500.-Ft költségpótló kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

A fellebbezés eredményeként a felperesek számára kedvezően módosuló pernyertességi arányok, és az alkalmazni kért Pp.81.§ (2) bekezdés értelmében az elsőfokú ítélet perköltségviselésre vonatkozó rendelkezéseit akként kérték megváltoztatni, hogy I. r. felperes részére 327.541.-Ft + ÁFA, II. r. felperes részére 51.410.-Ft + ÁFA és III. r. felperes részére 51.578.-Ft + ÁFA ügyvédi munkadíj, valamint 359.306.-Ft szakértői díjelőleg megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

A beavatkozó tekintetében rámutattak, hogy a beavatkozó egy tárgyaláson sem jelent meg, érdemi beadványt sem nyújtott be, ezért a Pp.83. § (1) bekezdése felhívásával a fentieknek megfelelően kérték mérsékelni az összeget.

A nem vagyoni kártérítés tekintetében kiemelték I. r. felperes vonatkozásában, hogy az összecszerűség elbírálása során az elsőfokú bíróság olyan momentumokat értékelt negatív korrekciós tényezőként, amelyekre sem a Ptk.355. § (1)-(4) bekezdése, sem a 34/1992.(VI.1.) ÁB határozat jogi lehetőséget nem adott.

Ennek megfelelően a feltárt hátrányok nagysága, valamint az összecszerű bírói gyakorlat és a kárkori ár-értékviszonyok alapján jelentősen alacsonyabb összegben állapította meg a nem vagyoni kártérítés címén I. r. felperesnek járó összeget.

A mérlegelés során abból kell kiindulni, hogy az I. r. felperes 15 %-os össz-szervezeti egészségkárosodást, 20 %-os baleseti munkaképesség csökkenésnek megfelelő károsodást szenvedett el. 2010. augusztus 24-től február 12-ig tartott a gyógy-tartam, amely időszak alatt a végállapotnál jelentősen súlyosabb mozgáskorlátozottság, fájdalom és pszichés terhelés állt fenn. A balesetet megelőzően a 77 éves I.r. felperes önmagát, környezetét, háztartását önállóan látta el, abban segítségre nem szorult, társas és emberi kapcsolatait

önállóan szervezte, sem a közlekedésben, sem egyéb téren támogatásra nem szorult. A balesetet megelőzően az I. r. felperest ért tragédiák kóros pszichés hatásai jelentősen súlyosbodtak az alperes károkozása következtében, amelynek hatásai a balesetet követő több év elmúltával is kimutathatók. A fentieken túl az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés mérlegelése során nem vette figyelembe az összecszerű bírói gyakorlatot, valamint a kárkori ár- és értékviszonyokat.

A fentieken túl a nem vagyoni kártérítés összegének mérlegelése azért is jogszabálysértő, mert negatív korrekciós elemként veszi figyelembe az alperest marasztaló vagyoni kártételek körét (gondozás, háztartási kisegítés, kerti kisegítés) az okból, hogy ezen tételek a vagyoni kárpótlás útján kompenzálásra kerültek, így az e tevékenységből származó erőfeszítést, fájdalmat és egészségügyi kockázatot az I. r. felperesnek a jövőben nem kell elszenvednie.

A már hivatkozott 34/1992 (VI.1.) ÁB határozat, és az rPtk.355. § (4) bekezdése szerint azonban a nem vagyoni kártérítés az elszenvedett hátrányok más nemű előny nyújtásával való kompenzálását hivatott kiegyensúlyozni. Az immateriális hátrányokat nem csökkenti, és nem is csökkentheti a vagyoni károk körében megítélt kártérítés. Abból, hogy a ház, ház körüli és a gondozási tevékenység vonatkozásában az alperes vagyoni kártérítés fizetésére köteles, még nem következik az, hogy az immateriális hátrányok (mint a kiszolgáltatottság érzés, a csökkent értékűség, a másokra utaltság, a beszűkült életvitel) ne lennének jelen az I. r. felperes életében. Azaz a vagyoni kárkompenzáció nem vehető figyelembe a nem vagyoni kártérítés összecszerű elbírálása során.

A nem vagyoni kártérítés összecszerű mérlegelése azért sem helytálló, mert az elsőfokú bíróság negatív korrekciós tényezőként vette figyelembe az I. r. felperes életkorát, és a balesetet megelőző 15 évben bekövetkezett sorsszerű megbetegedéseiből eredő egészségügyi problémáit. Az életkor, illetve az igazolt sorsszerű megbetegedések azonban a felperes életvitelét a baleset következményeivel ellentétben nem szűkítették és nem korlátozták be.

A 77 éves, sorsszerű betegségekben szenvedő, ám önmagát ellátni és társas kapcsolatait ápolni képes I.r. felperes esetében nagyobb hátrányt eredményez a baleseti trauma és a kimutatott maradandó egészségkárosodás, mint az egészséges embert sújtó ugyanezen hátrányok. A balesetre visszavezethető egészségkárosodás mértéke különösen jelentős mértékűnek nem tekinthető, azonban éppen az idősebb életkor és az alapbetegségek okán nagyobb immateriális hátrányt tud okozni, mintha az alapbetegségek nem állnának fenn.

A balesetnek a pszichológus és pszichiáter szakértők által igazolt, lelki állapotra gyakorolt negatív hatását sem értékelte a nem vagyoni kártérítés összegének megállapítása során az elsőfokú bíróság.

Sérelmezték a felperesek, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a hátrányokon túl nem tartalmazza a kompenzáció alapját képező, személyhez fűződő jogsérelmet, nem tér ki arra, hogy a nem vagyoni kártérítés megállapításának alapja jelen esetben az élet és testi épség, egészséghöz fűződő személyiségi jog megsértése.

A II, III. r. felperesek vonatkozásában is elmulasztotta az elsőfokú bíróság a kompenzáció alapját képező személyhez fűződő jogsérelem megjelölését, és abból indult ki, hogy a II, III. r. felpereseknek járó nem vagyoni kártérítés alapja a teljes, egész, és egészséges családban éléshez való jog megsértéséből fakad.

A II.III.r. felpereseket érintően a nem vagyoni kárpótlás összegszerűsége tekintetében jogszabálysértő és a teljes kártérítés elvét sérti, hogy az elsőfokú bíróság csak a II. r. alperesnél történő kéthetes ott tartózkodással bezárólag értékelte azt a körülményt, hogy az I. r. felperes életvitelének beszűkülése permanensen kihat a II, III. r. felperesek életvitelére is. Ebből következően II, III. r. felperesek életvitelére is hátrányosan változott meg, amely változás jelenleg is fennáll. A fenti körülmények miatt a nem vagyoni kártérítés összege jogszabálysértően alacsony, tekintettel arra is, hogy a bírói összegszerű gyakorlatot és a kárkori ár- és értékviszonyokat nem tükrözi.

A vagyoni kártérítés körében kitértek a felperesek arra, hogy az ápolás, gondozás háztartási kisegítő, kerti kisegítő, látogatási költség (üzemanyag), látogatás egyéb költsége, közlekedési költség, illetőleg a kíséret költsége vonatkozásában az elsőfokú bíróság ténymegállapításait elfogadják, azonban e körben a számszaki összesítést, és a kamatmarasztalás kezdő időpontját vitatják, illetve rámutattak, hogy a rendelkező rész számszaki összesítése nem korrelál az indokolásban levezetett számszakisággal és ténymegállapításokkal, a bíróság számítási hibát is vétett.

Az ápolás, gondozás, háztartási kisegítő, kerti kisegítő és többlet humán erő ráfordítás tételénél a felperesek sérelmezik, hogy nem jelölte meg az elsőfokú bíróság, hogy az egyes részösszegek után mikortól jár középárányos kamat, ugyanis a rendelkező részben megállapított középárány kezdő időpont nem lehet azonos a 2011. február 11-e előtti és az azt követő időszakok vonatkozásában. Nem határozta meg a 2011. február 11. napját követő lejárt járadéktételek összegét és ezek középárányos kamat kezdő időpontját.

Nem határozta meg a hó eltakarítás, kerti kisegítés havi járadék tételét, holott azt véghatáridő nélkül elfogadta az indokolás szerint.

Tehát ápolás és gondozás címén 2010. szeptember 30. és 2011. február 11. közötti időszak marasztalási tétele 228.148.-Ft, valamint 2011. február 12-től 2016. június 7. napjáig terjedő időszakra 13.290.-Ft/hónap járadéktétellel számolva (63,75 hónap) 847.238.-Ft. Tehát lejárt vagyoni kártérítési tétel az ítélethozatalig 1.075.386.-Ft és ennek 2013. augusztus 2-től számított középárányos késedelmi kamata a jogszerű marasztalás azzal, hogy 2016. június 8-tól véghatáridő nélkül 13.290.-Ft költségpótló járadék megfizetésére köteles az alperes az I. r. felperes részére háztartási kisegítés címén.

2010. szeptember 30-tól 2011. február 11. napja közötti időszak marasztalási tétele 114.074.-Ft, valamint 2011. február 12-től 2016. június 7. napjáig terjedő időszakra 13.290.-Ft/hónap járadék tétellel számolva 63,75 hónap, 847.238.-Ft, azaz lejárt vagyoni kártérítési tétel az ítélethozatalig 961.312.-Ft és ennek 2013. augusztus 2-től számított középárányos késedelmi kamata lenne a jogszerű marasztalási tétel azzal, hogy 2016. június 8-tól véghatáridő nélkül 13.290.-Ft költségpótló járadék megfizetésére köteles az alperes.

Kerti kisegítés címén a felperesek elfogadták a hó eltakarítás címén a havi 1.500.-Ft járadéktételt. Ennek megfelelően 2010. évre 3 hónap esik, 2011. és 2015. között 60 hónap, az ítélethozatalig 5,2 hónap, ennek alapján a marasztalási összeg 68,2 hónap x 1.500.-Ft,

azaz 102.300.-Ft. Ezen tétel esedékessége a kereset szerint 2010. szeptember 30. napjától volna megállapítható. Tehát a lejárt vagyoni kártérítési tétel az ítélethozatalig 102.300.-Ft és ennek 2013. augusztus 2. napjától számított középátlagos kamata lenne a jogszerű marasztalási tétel azzal, hogy 2016. június 8-tól véghatáridő nélkül 1.500.-Ft költségpótló járadék megfizetésére köteles az alperes.

A kórházi látogatás egyéb költsége és a kórházi látogatás többlet üzemanyag költsége iránti igényt a felperesek nem tartották fenn.

Közlekedési költség címén az elsőfokú bíróság által megállapított 3000 Ft/hó összeget a felperesek elfogadták. Ennek megfelelően 2010. szeptember 30-tól 2016.júniusig eltelt 68.2 hónappal számolva 204.600.-Ft az ezen a címen igényelt, lejárt járadék összege. Ezért 204.600.-Ft és ennek 2013. augusztus 2. napjától számított középátlagos késedelmi kamata, valamint 2016. június 8-tól véghatáridő nélkül 3.000.-Ft költségpótló járadék megfizetésére köteles az alperes.

A közlekedési kísérő költsége címén az elsőfokú bíróság által megítélt havi 3.000.-Ft-ot a felperesek elfogadták, azonban ennek kezdő időpontja meghatározásával az elsőfokú bíróság adós maradt. Ennek megfelelően 2010. szeptember 30. napjától 2016. júniusig eltelt 68,2 hónapra 3000.-Ft/hó összeggel számítva 204.600.-Ft, és ennek 2013. augusztus 2. napjától számított középátlagos késedelmi kamatára tartanak igényt a felperesek azzal, hogy 2016. június 8-tól véghatáridő nélkül 3.000.-Ft költségpótló járadék megfizetésére köteles az alperes.

A fentieket összegezve, az I. r. felperes részére összesen 2.548.198.-Ft lejárt tőke és havi 34.080.-Ft járadék állapítható meg.

Az ítélettel szemben az alperesi beavatkozó is fellebbezéssel élt, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, és a felperesek keresetének elutasítását kérte a perkielégben marasztalásuk mellett.

Arra hivatkozott, hogy a perben nem nyert bizonyítást az alperesi közreműködő felróhatósága. Az alperes kártérítési felelőssége csak abban az esetben állapítható meg, amennyiben bizonyítást nyer, hogy az alperesi közreműködő szándékos magatartása eredményezte az I. r. felperes balesetét.

Sérrelmezte, hogy az ítéletben pontosan nem követhető a baleseti mechanizmus, így nem tisztázott, hogy ezen mechanizmus során egy átlagos személy is combnyaktörést szenvedett volna-e, illetve mennyiben róható az alperes terhére, hogy egy súlyos csonttritkulásban és egyéb mozgásszervi betegségekben szenvedő személy volt a baleset elszenvedője. Nem vizsgálta a bíróság azt sem, hogy a közreműködő tudatának át kellett-e fogni a fentiekben írtakat.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben kifejtették, hogy tévesen hivatkozik a beavatkozó arra, hogy alperes felelőssége csak abban az esetben állapítható meg, ha a közreműködője szándékosan lökte meg az I.r. felperest. A kártérítési felelősség megállapításának ugyanis nem feltétele a szándékosság megállapítása.

Rámutatott, hogy amennyiben a kár ténye és az alperes magatartása közti oksági összefüggés bizonyított, úgy a jogellenesség is bizonyítottnak tekinthető, ez esetben pedig a felróhatóság hiányának igazolása az alperes bizonyítási terhe.

Az ítélet megváltoztatására nem ad alapot az az érvelés, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, hogy a perbeli körülmények között átlagos személy is combnyaktörést szenvedett volna-e, vagy csak a csonttrikulása következtében az I. r. felperes.

A károkozást ugyanis nem általánosságban, hanem a károsult és a károkozó korrelációjában kell vizsgálni, és ahhoz a konkrét állapothoz kell mérni a károkozás következményét, súlyát, amely helyzetben a károkozást megelőzően volt a károsult. Nincs jelentősége annak sem, hogy az alperes gyógytornászának tudata átfogta-e a combnyaktörés lehetőségét.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira tekintettel.

A fellebbezésben felhozott érvek sorrendjében haladva rámutatott, hogy nehezen követhetően, de kiolvasható az elsőfokú ítéletből, hogy a járadékfizetésre 2016. július 01-től kötelezte a bíróság, így a lejárt járadékokkal 2016. június 30-ig számolt el.

A kiindulási adatokat is rögzíti az ítélet.

Kiemelte, hogy nem sérti a kérelemhez kötöttség elvét az, hogy a kereseti kérelemben meghatározott kamat időpont helyett a törvényszék középátlagos kamatot ítélt meg. Ezen döntése a másodfokú eljárásban felülvizsgálható.

Az üzemanyagköltség összegszerűsége kérdésében az elsőfokú bíróság tételes levezetést alkalmazott.

Az ítélet nem támadható az okból sem, hogy nem tér ki egyenként a meghallgatott tanúk vallomásának mérlegelésére, a Pp.206. § (1) bekezdése a bizonyítékok összességében történő értékelését írja elő.

Az elsőfokú bíróság nem sértette a teljes kártérítés elvét, mindössze a felperesek által igényeltnél kevesebb összegű kártérítést ítélt megalapozottnak, amelynek indokát is adta.

A fellebbezési ellenkérelmét kiegészítette azzal, hogy a pszichológus szakértői vélemények alapján egyértelmű, hogy I. r. felperes esetében poszttraumás stressz-zavar semmilyen formában nem észlelhető, az I. r. felperes pszichés állapota betudható életkorának és traumatizált élettörténetének. Az elsőfokú bíróság - a pszichológusi-pszichiáteri szakvélemények ismeretében - figyelemmel volt arra, hogy mennyiben akadályozott és szűkült be az I. r. felperes élete, és ez milyen következményekkel járhat az I.r. felperes pszichés státuszára.

A felperesek tévesen értelmezik az ítélet indokolását abban a tekintetben is, hogy az elsőfokú bíróság értékelte az I. r. felperest ért immateriális hátrányokat (kiszolgáltatottság érzése, csökkent értékűség, másokra utaltság érzése, beszűkült életvitel), azonban a károkozás tilalmából eredően, éppen a felek közötti egyensúly eltolódását akadályozza meg azzal, hogy az egyéb eszközzel kompenzált hátrány - azaz amellyel az I.r. felperes élethelyzete könnyebbé vált - nem vagyoni kártérítés alapjául nem szolgálhat. Ugyanis csökkenti a kiszolgáltatottság érzését és a mozgás beszűkülésből eredő hátrányokat, ha a károsult a

vagyoni kártérítés segítségével külső segítőt vehet igénybe, aki helyette a nehéz, közepesen nehéz fizikai tevékenységeket elvégzi.

Kiemelte, hogy I.r. felperes meglévő betegségei az életkor előre haladtával törvényszerűen súlyosbodnának az alperesi károkozástól függetlenül is. A nem vagyoni kár összegének mérlegelése során nem hagyható figyelmen kívül, hogy az I. r. felperes közel 80 éves és a perbeli baleset nélkül is gyermekei segítségére szorulna, amely kiszolgáltatottság az életkor előrehaladtával természetes módon egyre nő.

Alperes rámutatott, hogy a gondozás és a háztartási kisegítés jogcímén megítélt összegeket (228.148.-Ft, illetve 114.074.-Ft, valamint 2011. február 12-től havi 13.290.-Ft - 13.290.-Ft járadék) maguk a felperesek sem vitatták.

A kerti kisegítés vonatkozásában az elsőfokú bíróság kizárólag 3.000.-Ft/év hó- eltakarítási költséget ítélt meg, az egyéb kerti kisegítés a háztartási kisegítő napi 1 órás foglalkoztatásában benne foglaltatik (ítélet 29. oldal 18. 20. pont). Ez összesen 18.000.-Ft, az ezt meghaladó összeget a felperesek alaptalanul igénylik.

A közlekedési kísérő költségét az elsőfokú bíróság alaptalannak tartotta. A napi 1 órában foglalkoztatott gondozó az I. r. felperest a szükséges helyekre el tudja kísérni, tehát az I. r. felperes által követelt, lejárt 204.600.-Ft és a járadékként igényelt havi 3.000.-Ft kártérítés megalapozatlan.

A felperesek fellebbezése részben, az alperesi beavatkozó fellebbezése kis részben alapos.

Az ítélet tábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megalapozott tényállásból, helyes jogi következtetést levonva állapította meg az alperes kártérítési felelősségét az I.r. felperest ért balesetből eredő vagyoni és nem vagyoni károkért, tévesen mérlegelte azonban a marasztalás összegét. Számszaki levezetése hiányos, pontatlan.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek, valamint az alperesi beavatkozó terjesztett elő fellebbezést, míg az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte.

A másodfokú bíróságnak ez okból elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a beavatkozó jogalapot vitató fellebbezése - az alperes fellebbezésének hiányában - hatályos-e.

A Pp.57. § (1) bekezdése értelmében a beavatkozó - az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve - minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetőleg amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben.

Ha a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel ellentétben állnak; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

Az alperes és az alperesi beavatkozó közti felelősségbiztosítási jogviszony alapján az alperest marasztaló ítéleti rendelkezésre tekintettel - az önrészt meghaladóan - a beavatkozó

biztosító helytállni köteles az alperes által az I.r. felperesnek okozott vagyoni és nem vagyoni károkért. A biztosítónak ezért egyértelmű jogi érdeke fűződik a kereseti kérelem elutasításához.

Ezen érdek azonban - figyelemmel arra is, hogy a másodfokú tárgyaláson megjelent alperes a beavatkozó fellebbezése ellen nem tiltakozott - nyilvánvalóan nem ellentétes az alperes azon érdekével, amely az őt marasztaló rendelkezések esetleges megváltoztatásához fűződik, még abban az esetben sem, ha az ítélet ellen fellebbezést az alperes nem terjesztett elő.

A Pp.57. § (1) bekezdés értelmében a beavatkozó fellebbezése elbírálásának perjogi akadálya nincs. (Fővárosi Ítéltábla Pf.VII..../2007/3.)

A beavatkozó kereset elutasítására irányuló fellebbezési érvelésével szemben alappal hivatkoztak a felperesek arra, hogy a kártérítési felelősség megállapításának nem feltétele a szándékosság fennállta.

A felróhatóság hiánya tekintetében az alperesre hárult a bizonyítási teher, aki azonban ennek nem tett eleget. A kimentés körében az alperes nem tudta igazolni, hogy közreműködője a felperest ért - nyilvánvalóan nem szándékos - káresemény (az elesés) tekintetében az általános elvárhatóság szerint járt el.

A beszerzett orvosszakértői vélemények egyértelműen foglaltak állást akként, hogy az alperes (megbízottja) károkozó magatartása által előidézett balesettel okozati összefüggésben az I.r. felperesnél a bal alsó végtag maradandó mozgáskorlátozottságában és ennek életvitelre gyakorolt negatív hatásában megnyilvánuló károsodás állt elő.

A rPtk.76.§. 84.§. (1) bekezdés e) pontja a 339.§ (1) bekezdése alapján megállapítható kártérítési felelősség alól az alperes csak abban az esetben mentesülhetne, amennyiben felróhatósága hiányát bizonyította volna. Ezen kötelezettségének azonban az alperes nem tett eleget.

Az elsőfokú bíróság - a beavatkozó fellebbezésében foglaltakkal szemben - vizsgálat tárgyává tette a kárkövetkezmények tekintetében azt is, hogy ahhoz mennyiben járultak hozzá a felperes saját sorsú megbetegedései (pl. a csontritkulás), vagyis mennyiben tudható be a baleset bekövetkezése a károsult egyedi fizikai, egészségügyi státuszának.

Az orvosszakértői vélemény egyértelműen rögzíti, hogy a baleset és a saját sorsú megbetegedések együttesen okozták a felperes jelenlegi végállapotát. A baleset következtében előálló károsodást - a felperes életkora, betegségei ismeretében is - a szakértő 15 %-os baleseti eredetű egészségkárosodásra tette, azaz kifejezetten a baleset következtében előálló károsodás meghatározásakor a szakértő a fenti körülményeket figyelembe vette.

A fentiek tükrében az alperesi beavatkozó által a fellebbezésben kifejtettek nem adnak alapot a kereset teljes elutasítására.

A felperesek fellebbezése a marasztalási összegek emelésére irányult.

A törvényszék a balesettel összefüggésben bekövetkezett egészségkárosodás, az előállt immateriális hátrányok kompenzálására szolgáló nem vagyoni kárpótlás összegének meghatározása körében figyelembe vette, hogy az I.r. felperesnek - az életkorából és a saját sorsú megbetegedéseiből adódó - egészségi állapotához képest jelentős fokú további fájdalmat, mozgáskorlátozottságot, ágyhoz kötöttséget, ebből eredő fizikai és lelki szenvedést kellett elviselnie. Az intézeti kezelés kellemetlenségei, az otthon hiánya, a

gyógyítással járó fájdalmak, házastársának hasonló körülmények közti halálával összefüggő aggodalmak jelentős mértékben megterhelték. A klinikai gyógyulást követően pedig a fizikailag beszűkült élettér és a mozgáskorlátozottság, a kiszolgáltatottság és tehetetlenség érzés eredményezett a korábban önálló és független I. r. felperes terhére hátrányt.

Helyesen hivatkoznak a felperesek a fellebbezésben arra, hogy a háztartási kisegítő és a gondozói munka ellenértékének a vagyoni károk közötti megtérítése nem csökkenti az ezek elvégzésére képtelenségből adódó lelki hátrányokat, a kertészkedés, mint szórakozás, vagy mint alkotó tevékenység elmaradása okozta hátrányt nem kompenzálhatja az a tény, hogy azt a munkát háztartási kisegítő elvégzi.

A korábbi önellátás megszűntéből adódó rászorultság érzést, frusztráltságot nem csökkenti az a körülmény, hogy az önellátó tevékenység egy részét a gondozó elvégzi.

Az elsőfokú bíróság által kifejtettekkel szemben az elszenvedett sérülés, fájdalom, fizikai korlátozottság lelki terheit nem reparálják a vagyoni kártérítés egyes elemei, azaz a gondozó, a háztartási kisegítő, a kerti kisegítő vagyoni ellentételezése.

Ugyanakkor az immateriális hátrányok értékelése és ezzel összefüggően az azok reparálására szolgáló összeg megítélése során az egyedi elbírálás mellett nem hagyható figyelmen kívül sem a hátrányokat elszenvedett I. r. felperes életkora, sem azon saját sorsú megbetegedései, amelyek a balesettel is összefüggésben álló hátrányok bekövetkeztében szerepet játszhatnak. Az idős, de önmagát még ellátni tudó felperesnél a baleset a természetes hanyatlási folyamatokat is felgyorsította, és nemcsak az azzal közvetlenül összefüggésben álló, a törvényszék által is rögzített hátrányokat eredményezte, hanem felgyorsította az idő előrehaladtával sorsszerűen előálló egyéb szellemi, testi korlátozottságot, élettér beszűkülést, elmagányosodást.

Ez okból az életkor a mozgáskorlátozottságra tekintettel megítélt nem vagyoni kártérítés negatív korrekciós tényezője, csökkentője nem lehet.

A törvényszék által figyelembe vett negatív korrekciós tényezőkre tekintettel indokolatlanul alacsony összegben megjelölt nem vagyoni kártérítési összegek rendelkező részben írt mértékű (2.500.000.-Ft) felemelése indokolt az elsőfokú bíróság által is értékelt és a fentiekben is hivatkozott körülmények együttes mérlegelése alapján. Ez az összeg kompenzálja az I. r. felperesnél bekövetkezett élet, testi épség és egészség megsértéséből eredő személyiségi jogsérelmet.

Helytállóan mutattak rá a felperesek a fellebbezésükben, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta megjelölni azt a személyiségi jogi sérelmet, amelynek reparációjaként a II. r. felperes javára 150.000.-Ft, a III. r. felperes javára 100.000.-Ft nem vagyoni kártérítést ítélt meg.

A II., III. r. felperesek a fellebbezésükben arra hivatkoztak, hogy a nem vagyoni kártérítés vonatkozásában a kompenzáció alapját képező személyhez fűződő jogsérelem a teljes, egész és egészséges családban éléshez való jog megsértéséből ered.

Az ítéletábra a fentiekkel szemben abból indult ki, hogy II, III. r. felpereseket nem érte olyan személyiségi jogi sérelem, amely nem vagyoni kárpótlás megállapítására alapot adhat, nem

sérült a II, III. r. felperesek esetében a teljes egész és egészséges családban éléshez fűződő jog.

A II, III. r. felperesek az I. r. felperes önálló életvitelt folytató, felnőtt, külön háztartásban élő gyermekei, így az érzelmi kötődés ellenére, funkcionális értelemben nem egy családban élnek. A tágabb értelemben vett nagycsaládi lét sem sérült azzal, hogy a II, III. r. felperesek édesanyjának járása elnehezült, ebből következően az életvitelében hátrányos változások következtek be.

Az általános mértéket meghaladó, az adott körülmények között a hozzátartozó által szokásosan elviselhető terheken túli többlet hátrány, ami kompenzálásra szorulna, a II. III.r felperesek terhére nem merült fel. A beszerzett pszichológusi-pszichiáteri szakvélemények a II. III.r. felpereseket érintő pszichés egészségkárosodást, illetve a lelki működés káreseménnyel összefüggő tartós elnehezülését nem támasztották alá.

Ennek alapján az ítéletábra a II, III. r. felperesek nem vagyoni kártérítési igényét - az ezt is támadó alperesi beavatkozó fellebbezésére tekintettel - teljes egészében elutasította.

A vagyoni károk közül az ápolás, gondozás, a háztartási kisegítés címén, továbbá a kerti kisegítés (hó eltakarítás) címén érvényesített összegek tekintetében az I. r. felperes elfogadta az elsőfokú bíróság által kiindulási, számítási alapként megjelölt tényadatokat. Ez a körülmény tette lehetővé, hogy az ítéletábra elvégezze a vagyoni kártérítési tételeknél az elsőfokú bíróság által elmulasztott számítást, annak levezetését és összesítését.

A 2010. szeptember 29-től december 31-ig terjedő 93 napra a minimálbérből számított 418.-Ft/óra díjat és 2010. december 31-től 2011. február 11-ig terjedő 41 napra pedig 443.-Ft/óra mértékű óradíjat, és a beszerzett orvosszakértői vélemények alapján a 2011. február 11-ig terjedő időszakra vonatkozóan napi 4 órás gondozási időt, és a napi 2 órás háztartási kisegítés óraszámát fogadta el. A 2011. február 11-ét követően pedig mind a gondozás, mind a háztartási kisegítés körében a napi 1 óra munkaszükséglet indokoltságát.

Sérlemelte azonban, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indoklásában nem tért ki arra, hogy az egyes részösszegek után mikortól jár a középarányos kamat, illetve a 2011. február 11. napját követően lejárt járadéktételek összegét sem határozta meg.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság által rögzített és I. r. felperes által elfogadott adatokból kiindulva, figyelembe véve az I. r. felperes fellebbezésének ide vonatkozó idézett és helytálló megállapításait, a gondozás címén igényelt, valamint a háztartási kisegítés címén igényelt összegeket a fellebbezésben foglaltak szerint állapította meg. A bíróság a lejárt járadékok összegét a határozathozatalig terjedően, azaz 2017. január 31. napjáig határozta meg.

Erre tekintettel a kamatfizetési kötelezettség középarányos kezdőidőpontját a felperes által megjelölt 2013. augusztus 2. napja helyett 2013. november 2. napjában állapította meg.

A fentiek figyelembevételével az ápolás, gondozás címén megítélt lejárt járadék összege 2011. szeptember 30-tól 2011. február 11-ig bezárólag pedig 228.148.-Ft, azt követően 940.268.-Ft, összesen 1.168.416.- Ft.

A 2017. február 1 napjától fizetendő járadék összege havi 13.290.-Ft.

A háztartási kisegítés címén a 2010. szeptember 30-tól 2011. február 11-re terjedő időszakra a marasztalási összeg 114.074.-Ft, míg az ítélethozatalig lejárt járadékok összege 940.268.-, összesen 1.054.342.- Ft.

A 2017. február 1. napjától fizetendő járadék összege havi 13.290.-Ft.

A kerti kisegítés, (hó eltakarítás) címén követelt összesen 102.300.-Ft összeg tekintetében az ítéltábla rámutat, hogy az I. r. felperes tévesen értelmezte az ítéleti indokolásban foglaltakat, ugyanis az elsőfokú bíróság hó eltakarítás címén nem évi 18.000, hanem évi 3.000.-Ft költséget ítélt megalapozottnak.

A kerti kisegítés címén igényelt havi 1.500.-Ft összeget azonban az ítéltábla indokoltnak ítélte figyelemmel arra, hogy a közel 4.500 m²-es kert egy részét korábban az I. r. felperes személyesen művelte, amely nehéz, illetve közepesen nehéz fizikai munkára az I. r. felperes a bal csípőjének mozgáskorlátozottsága miatt a későbbiekben nem lesz képes. Ennek ellentételezéseként a havi 1.500.-Ft járadék a hó eltakarítás költségével együttesen nem tekinthető eltúlzottnak.

A 2010. augusztustól megállapítható lejárt járadék 112.800.- Ft, a 2017. február 1. napjától fizetendő havi járadék összege 1500.-Ft.

A kórházlátogatás üzemanyag többletköltségére vonatkozó fellebbezést a felperesek visszavonták, erre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének erre vonatkozó rendelkezéseit nem érintette.

A közlekedési többletköltség tekintetében az I. r. felperes elfogadta az elsőfokú bíróság által mérlegelt havi 3.000.-Ft/hó összeget azzal, hogy a kezdőidőpont meghatározása mellett az ítélethozatalig lejárt járadékok összegét is kérte meghatározni.

Erre tekintettel az ítéltábla 2017. február 1. napjától kezdődően véghatáridő nélkül, havi 3.000.-Ft költségpótló járadék megfizetésére kötelezte az alperest. Az ítélethozatalig lejárt járadékok összegét 225.600.-Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság a közlekedési kísérő többletköltségére irányuló kereseti kérelmet elutasította, ezért tévesen alapítja az I. r. felperes az ezen a jogcímen előterjesztett igényének összecszerúságát a törvényszék által elfogadottnak vélt havi 3.000.-Ft-ra. Az ítéltábla elfogadta az elsőfokú bíróság azon érvelését, hogy az I. r. felperes számára a nagyobb távok megtételét nem igénylő, közvetlen életterében, szükség esetén a gondozó is biztosítani tudja a megfelelő kíséretet. A rokonlátogatások alkalmával a kíséret a hozzátartozótól is elvárható.

Az ítéltábla a lejárt, az egyes jogcímeneken igényelt költségek összegét 2017. január 31. napjáig bezárólag összesen 2.561.158.-Ft-ban állapította meg, a havonta fizetendő járadék összege pedig 31.080.-Ft.

A fentiekre tekintettel az ítéltábla a törvényszék ítéletének a fellebbezéssel támadott rendelkezéseit a Pp.253. § (3) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint változtatta meg.

A felperesek az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezések megváltoztatását csak az eredményes fellebbezés eredményeként módosuló elsőfokú pernyertességi-pervesztességi arányokra figyelemmel kérte, másrészt a beavatkozó javára megállapított ügyvédi munkadíj összegét kérte csökkenteni.

A felperesek fellebbezése lényegében az I. r. felperes javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegében lett eredményes, így e körben a pernyertesség aránya - az elsőfokú ítéletben megjelölt 1/3 arány helyett - 42 %-ra növekedett.

Ezt az ítélet tábla az I. r. felperes által, az alperesnek és az alperesi beavatkozónak fizetendő ügyvédi munkadíj összegének meghatározása során figyelembe vette akként, hogy az I. r. felperes által az alperesnek fizetendő ügyvédi munkadíj összegét 400.000.-Ft-ról 300.000.-Ft-ra csökkentette a Pp.81. § (1) bekezdése alapján.

Megalapozott a felperesek fellebbezése a beavatkozó javára megállapított ügyvédi munkadíj csökkentése tekintetében. Figyelemmel arra, hogy a beavatkozó a tárgyalásokon nem jelent meg, érdemi jogi tevékenységet nem fejtett ki, ezért az ítélet tábla az I. r. felperes által a javára fizetendő ügyvédi munkadíjat 400.000.-Ft-ról 200.000.-Ft-ra, míg a II., III. r. felperes által a beavatkozónak fizetendő munkadíjat 200.000.-Ft-ról 100.000.-Ft-ra mérsékelte a 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet 3. § (2), (6) bekezdései alapján.

Tekintettel arra, hogy a felperesek fellebbezése az elsőfokú perköltség összegét csak a fentiekben ismertetett körben érintette, valamint a felperesi és a beavatkozó fellebbezések a vagyoni kártérítés körében megítélt valamint a II., III. r. felperesek által igényelt nem vagyoni kártérítés körét számottevően nem módosították, ezért az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseit az ítélet tábla a fentieket meghaladóan nem változtatta meg.

A másodfokú perköltség tekintetében az ítélet tábla a Pp.81.§. (1) bekezdése alapján az alábbiakból indult ki: az I. r. felperes fellebbezési értéke a nem vagyoni kártérítés tekintetében 2.800.000.-Ft, a gépkocsikísérő költsége és a kerti kisegítő költsége tekintetében 36.000.-Ft, illetve 18.000.-Ft, ennek alapján 228.000.-Ft fellebbezési illeték került feljegyzésre.

A II. r. felperes fellebbezési értéke 850.000.-Ft, ennek alapján 68.000.-Ft fellebbezési illeték határozható meg, a III. r. felperes 900.000.-Ft fellebbezési értéke után a feljegyzett illeték összege 72.000.-Ft.

A felperes fellebbezése közel 50 %-ban vezetett eredményre, ezért a feljegyzett fellebbezési illetékből az I. r. felperes 114.000.-Ft állam javára való megfizetésére köteles. További 114.000.-Ft-ot az alperesi beavatkozó köteles megfizetni az államnak felhívásra.

A II., III. r. felperesek fellebbezése eredménytelen volt, ezért a feljegyzett 68.000.-Ft, illetve 72.000.-Ft fellebbezési illeték állam javára való megfizetésére kötelesek.

Az alperesi beavatkozó fellebbezési értéke az I. r. felperes tekintetében 3.301.212.-Ft, a II. r. felperes tekintetében 189.910.-Ft, a III. r. felperes tekintetében 131.565.-Ft. Az alperesi beavatkozó teljes egészében pervesztéses lett, ezért viseli az általa lerótt 289.800.-Ft fellebbezési illetéket.

Az eredménytelenül fellebbező alperesi beavatkozó II. r. felperes, III. r. felperes, valamint az 50 %-ban eredményesen fellebbező I. r. felperes javára a fellebbezési értékek után a 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet szerint elszámolható ügyvédi munkadíjak egybeszámítását követően, az alperesi beavatkozó az I. r. felperes részére 77.600.-Ft megfizetésére köteles. A II. r. felperes az alperesi beavatkozó részére 11.000.-Ft, míg a III. r. felperes 12.500.-Ft másodfokú perköltséget köteles megfizetni.

A felperesek és az alperes viszonyában az I. r. felperes és az alperes pervesztesség-pernyertesség aránya közel azonos, így viselik a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket.

A II. és III. r. felperesek eredménytelen fellebbezésükre tekintettel 20.000.-Ft, illetve 25.000.-Ft ügyvédi munkadíjból álló, ÁFÁ-t is magában foglaló másodfokú perköltség alperes részére való megfizetésére kötelesek.

Ezt meghaladóan a felmerült másodfokú költségeiket a peres felek maguk viselik.

A Pp.81. (2) bekezdése által a bíróság számára biztosított lehetőséggel az ítélőtábla nem élt, figyelemmel arra, hogy a felperesek által előterjesztett 6.000.000.-, illetve 1.700.000.- - 1.700.000.-Ft pertárgyértékű kártérítési kereseti kérelmek jelen tényállás mellett eltúlzottnak tekinthetők.

Győr, 2017. február 23. napján

Dr. Világi Erzsébet sk.
a tanács elnöke

Dr. Sarmon Hedvig sk.
előadó bíró

Dr. Zámbó Tamás sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó: